СТАНОВИЩЕ

от проф. д.п.н. Николай Стоянов Колишев

на дисертационен труд на тема „Влияние на стереотипите и предразсъдъците върху стремежите и статуса на жените в арабското общество“ с автор Лулу Балоус, представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.2. Психология, докторска програма „Обща психология“

I. Обща характеристика на дисертационния труд.

Дисертационният труд се състои от четири глави, въведение, заключение, методология, констатации и дискусия. В първата глава се систематизира теоретичната информация за стереотипите в процеса на междуличностно възприемане и за тяхното влияние върху мисленето и поведението на личността. Във втората глава се разглежда въпросът за формирането на стереотипите. В третата глава се анализират конкретни стереотипи, характерни за арабското общество в Израел, а четвъртата глава е посветена на стереотипите за жените в арабското общество в Израел. В частите „методология“, „констатации“ и „дискусия“ е представена организацията и методиката на изследването и са анализирани получените резултати. Дисертацията съдържа научни, научно-приложни и практико-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и не са плод на плагиатство, което се отнася и до целия текст на дисертационния труд.

Достойнствата на дисертационния труд могат да бъдат обобщени по следния начин:

1. Коректно са формулирани методологическите характеристики на изследването (обект, предмет, цел, задачи), което позволява на автора да очертае точно границите на изследването и да постигне логична връзка между отделните негови части.
2. Компетентно е систематизирана и анализирана теоретичната и емпирична информация за стереотипите, теорията на

атрибуцията, социалната категоризация, междугруповите отношения и неравенството между половете.

3. Чрез професионално подготвени и проведени интервюта с петдесет жени е събрана информация в следните две изследователски области: 1) влиянието на стереотипите, свързани с пола, семейното положение, етническата принадлежност и професията, върху достъпа на жените до образование, професионално развитие и социално признание; 2) преживяванията, стратегиите за справяне и визиите за промяна на жените от арабското общество в Израел.
4. Емпиричната информация е анализирана задълбочено и последователно, в резултат са постигнати две основни цели: 1) идентифицирани са повтарящите се модели на устойчивост, самостоятелно действие и съпротива, които жените развиват в отговор на структурните и културните ограничения; 2) убедително е доказана авторовата теза, „че стереотипите и предразсъдъците функционират като многопластови, кумулативни механизми за социален контрол, които значително ограничават стремежите и социалния статус на жените в арабското общество в Израел“ (с. 8 от автореф.).
5. Специално искам да подчертая сполучливата изследователска идея за тематичен анализ на петдесетте интервюта в пет всеобхватни теми, „всяка от които отразява набор от значения, които се повтарят последователно в разказите на участничките, като същевременно запазват важни вариации, отразяващи разликите в социалния произход, жизнения етап и индивидуалните обстоятелства“ (с. 27 от автореф.). Темите са следните: „Семейни и социални ограничения“, „Стремежи срещу реалност“, „Преживявания на стереотипи и предразсъдъци“, „Стратегии за справяне и

пътища към устойчивост“, „Визии за промяна и бъдещи насоки“.

Авторефератът е разработен коректно, тъй като отразява съществените методологически, теоретични и експериментални компоненти на дисертационния труд.

Дисертантът е представил четири публикации по темата на дисертацията, публикувани в електронен сборник с доклади от международна научна конференция. Публикациите притежават безспорна научна стойност и се отличават с актуалност на разглежданата проблематика, логична структура, прецизност при определянето и използването на основните понятия, обосноваване на продуктивни практически идеи, високо професионален език и стил на изложение.

Дисертантът е изпълнил минималните национални изисквания за образователната и научна степен „доктор“ по чл. 2б, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ и по чл. 24, ал. 1 на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

II. Оценка на научните и научно-теоретични приноси.

Заявените от кандидата научни и научно-теоретични приноси отговарят на съдържанието на представените публикации и говорят за добро равнище на професионална рефлексия. Като особено важни за общата психология бих потвърдил следните приноси:

1. Предложена е оригинална концептуална рамка за интерпретация на стереотипите, според която те се разбират като функционални единства на когнитивни, социални и институционални механизми, действащи в съответствие със специфичните характеристики на арабските жени в Израел.
2. Чрез качествения анализ на емпиричните резултати от изследването са разкрити основните механизми, чрез които стереотипите функционират през целия живот на човека.
3. Предложен е модел на многостепенна интервенция за намаляване и преодоляване на основаните на стереотипите бариери пред напредъка на арабските жени, обхващащ структурна реформа, институционални промени и психосоциална подкрепа с практическа насоченост, формулирана от самите

изследвани лица.

III. Оценка на научно-приложните приноси.

Съдържанието на дисертационния труд свидетелства за развита способност теоретичните постановки да се превръщат в адекватни практически решения, реализацията на които да доведе до ефективно противодействие и преодоляване на стереотипните бариери пред пълноценната социална интеграция на арабските жени.

Основният научно-приложен принос е в това, че резултатите от дисертационното изследване представляват издържана в теоретично отношение основа за разработване на учебни материали и ресурси за професионално развитие на специалисти, работещи с арабски жени и момичета в Израел.

IV. Заключение.

В заключение мога да заявя, че **оценявам положително** качеството на систематизация на теоретичната информация в дисертационния труд, изследователската коректност на проведените интервюта, детайлния анализ на резултатите от изследването, както и образователната и научна ценност на труда като цяло. Научните, научно-теоретичните и научно-приложните приноси на дисертацията са на равнище, което отговаря напълно на законовите изисквания за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.2. Психология.

Изготвил становище:

(проф. д.п.н. Николай Колишев)